

چکیده

پدیده ای که در قرن بیستم و بیست و یکم خود را نمایان کرده است موضوعی است که نام آنرا بحران معنویت گذارده اند. تاثیر این بحران تا اندازه ای است که اغلب متفکرین و نویسندگان در این باره قلم فرسایی کرده اند.

امروزه نقش و تاثیر معنویت در سازمان ها و جوامع مورد توجه پژوهشگران و اندیشمندان قرار گرفته است. در این مقاله این هدف دنبال میشود تا تاثیر معنویت بر شاخص های اثر بخشی گروهی شناسایی و مورد بررسی قرار گیرد. همچنین با توجه به لزوم استفاده از منابع بومی که از متن فرهنگ اسلامی- ایرانی برخاسته اند تصمیم بر استفاده از کتب متفکر شهید استاد مطهری به عنوان مرجع اصلی در فرایند مدل سازی و نظریه پردازی گرفته شد.

در این مطالعه با استفاده از روش های کیفی تحقیق و مطالعات کتابخانه ای، نسبت به استخراج مدل مفهومی اقدام شد و سپس این مدل در فرایند پیمایش و با استفاده از روش های کمی مورد آزمون قرار گرفت. در این مطالعه با استفاده از نمونه آماری از کارشناسان ادارات دولتی (استان مازندران) نسبت به آزمون مدل طراحی شده اقدام گردید. این آزمون با استفاده از ضرایب همبستگی پیرسون، اسپیرمن و محاسبه رگرسیون پیاده سازی شد که در طی آن همبستگی معنویت با چهار شاخص اثر بخشی گروهی مورد تایید قرار گرفت. این شاخص ها عبارتند از: اهتمام به امور دیگران، درک زیباییهای معنوی و تلطیف احساسات، اعتماد، قدرت یادگیری و رشد.

کلید واژه:

معنویت، اثر بخشی گروهی، شهید مطهری

بررسی تاثیر معنویت بر شاخص های اثر بخشی گروهی بر پایه نظرات شهید مطهری

دکتر علی بنیادی نایینی (نویسنده مسئول مکاتبات)

استاد یار دانشگاه علم و صنعت ایران

Bonyadi@iust.ac.ir

محمد حسن کامفیروزی

دانشجوی کارشناسی ارشد - دانشگاه علم و

صنعت ایران

مقدمه

امروزه جهانیان با بحرانی جدید دست و پنجه نرم میکنند. این بحران نه از جنس بحران های اقتصادی است و نه بحران های بهداشتی. چرا که امروزه بشر به مدد تکنیک و ماشین تا حدودی توانسته رفاه را برای خود به

ارمغان آورد. انسان متمدن قرن بیستم و بیست و یکم دچار بحران معنویت و یا به تعبیر شهید مطهری فقر معنوی است (مطهری، حکمت ها و اندرزها، ۱۳۷۳، ۲۱۳). این بحران تا حدی است که عده ای این بحران را ناشی از تمدن کنونی دانسته اند. برای مثال متفکر مصری سید قطب در یکی از کتب خود میگوید: تمدن کنونی تمدنی ناسازگار با انسان است (سید قطب، ۱۳۵۱، ۲۰۷). بریدن دست انسان زمینی از آسمان و چشم پوشی از غیب و معنویت ناهنجاری های روانی فراوانی برای او به ارمغان آورده است و " اگر ارتباط انسان با خدا را نادیده بگیریم و به امتداد اعمال انسان از ازل تا ابد بی اعتنا بمانیم... در آن صورت خود را در مقابل انسانی دیگر و مفهومی دیگر از انسانیت خواهیم یافت " (صدر ۱۳۸۴، ۱۵۹).

امروزه پوچگرایی به صورت وسیعی قربانی میگیرد تا جایی که این پوچ گرایی تاثیر خود را در علوم نیز بر جای گذاشته است. دکتر علی شریعتی میگوید: منشا جامعه شناسی این خصوصیات است، اول چرخش زندگی بر روی یک دور احمقانه . دوم بی ایمانی نسبت به علم و دین، هردو و سوم احساس تنهایی (شریعتی، تاریخ تمدن (۲)، ۱۳۸۶، ۱۵۲).

سازمانها نیز در این میان بی نصیب نمانده اند. امروزه پژوهشگران سازمانی به این نتیجه رسیده اند که در زندگی شغلی کارکنان، معنویت یک نیاز اساسی به حساب می آید. این نیاز موجب شد تا مطالعات عدیده ای در این باب به انجام رسد. عده ای در سازمانها تاثیر معنویت بر خلاقیت را مورد مطالعه قرار داده و به این نتیجه رسیده اند که بین معنویت و خلاقیت رابطه مستقیم وجود دارد (Harman et al. 2000, Guillory et al. 1990, Harman et al. 1990, مقیمی و همکاران، ۱۳۸۶). مطالعه ای دیگر بر تاثیر تقوا در ایجاد یکپارچگی، انگیزه و رضایت شغلی تاکید دارد (Cavanagh, 1990, Gerald, 2002). عده ای دیگر نیز حتی گفته اند معنویت بر بهره وری، افزایش همکاری، ایجاد انگیزه، خلاقیت، کاهش استرس و ترک شغلی و تعهد موثر است (Porter, 1999, Conlin, 2003).

از طرفی دیگر با توجه به پیچیده شدن فرایند کسب و کار، گروه سازی در سازمان ها نیز بسیار مورد توجه قرار گرفته است. برخی بر این باورند که گروه می تواند پاسخی مناسب برای پیچیدگی محیط باشد.

همگام سازی این دو موضوع و سنجش تاثیر معنویت بر اثر بخشی گروهی، موضوعی است که این مقاله در پی آن می باشد. این مقاله قصد دارد تا با نگاهی به متون اندیشمند و متفکر بزرگ، شهید مطهری، به طراحی مدل بپردازد. استفاده از منابع بومی و منطبق با فرهنگ اسلامی- ایرانی نگاهی است که در اینجا مد نظر قرار گرفته و وجه ممیزه و جنبه نوآوری مقاله حاضر می باشد. بر همین اساس و مبتنی بر نظرات استاد مطهری و بر اساس روش مطالعه کتابخانه ای و در چارچوب روشهای کیفی تحقیق به استخراج عوامل متأثر از معنویت که در فرایند اثر بخشی گروهی نقش دارند پرداخته و در ادامه با استفاده از روش ها و تکنیک های آماری همچون رگرسیون و محاسبه ضرایب همبستگی پیرسون و اسپیرمن نسبت به آزمون مدل اقدام شده است.

۱. ادبیات موضوع

۱.۱. معنویت

برای معنویت تعاریف متعددی در پژوهش های مختلف میتوان یافت. این واژه به قدری برای همه واضح است که همه درکی کلی از آن دارند. اما به همین نسبت نیز بسیار مشکل است چرا که ارائه تعریفی واحد از آن برای پژوهشگران ناممکن مینماید. در این بخش قصد نداریم تا تعریفی جدید بر تعاریف موجود اضافه کنیم و تنها به بررسی نظر تعدادی از اندیشمندان می پردازیم.

استاد مطهری بیان میکند که "تبیین و توصیف رابطه بین غیب و شهود که معنویت در آن جای دارد را نمیتوان با تعبیرات و الفاظ مادی نشان داد" (مطهری، جهان بینی توحیدی، ۱۳۷۲، ۸۴). تولستوی میگوید: "دانشی که مستقیم با علم و عقل ارتباط ندارد ایمان نام میگردد" (تولستوی، ۱۳۸۸، ۱۱۷). دکتر شریعتی در تعریف مادیت و معنویت میگوید: "مادیت عبارتست از آنچه نیاز غریزی و طبیعی آدمی را برآورده میکند و آنچه نیازهای غیر طبیعی و غیر غریزی و غیر مادی انسان را بر آورده میکند معنویت است (شریعتی، تاریخ تمدن (۱)، ۱۳۸۶، ۱۱۷). همچنین آن را لازمه ی انسانیت شمرده و میگوید: اگر این احساس عرفانی از انسان گرفته شود بلافاصله وی بصورت یک حیوان کاملتر و هوشیارتر و قوی تر و مسلط تر بر طبیعت در میآید (شریعتی، خود سازی انقلابی، ۱۳۸۵، ۶۹).

آین میترف استاد دانشگاه و پژوهشگر آمریکایی معنویت را تمایل به یافتن هدف غایی زندگی و زیستن بر اساس آن هدف تعریف میکند، در تعریفی دیگر آمده است: معنویت یعنی احساس وابستگی و در هم تنیدگی عمیق و بشدت شهودی بین انسان و جهانی که در آن زندگی میکند (Cavanagh, 1999). دوتن از محققین در پژوهش خود معنویت در کار را نوعی اتصال دینی در حالی که برای دیگران این معنی را نمیدهد تعریف کرده اند (Neck & Milliman, 1994).

در فرهنگ معین معنویت را چیزی در تقابل با مادیت و ظاهر دانسته است (معین، ۱۳۷۲، ۴۲۴۴). شهید مطهری مادیت را نقطه مقابل معنویت نمیداند و عوامل مادی و معنوی را همدوش هم به شمار می آورد (مطهری، انسان و سرنوشت، ۱۳۷۵، ص ۸۶). همچنین معنویت را بوسیله جاذبه ها و کششهایی که مادی نیستند و در وجود انسان موجودند، مانند میل به حقیقت جویی، میل به زیبایی و میل به پرستش اثبات میکند (مطهری، انسان در قرآن، ۱۳۷۳، ۱۹).

۲.۱. گروه و اثر بخشی گروهی

این مفهوم از دهه ۴۰ میلادی، و همزمان با مطالعات هاثورن در مورد اثرات گروه های غیررسمی در سازمان ها مورد توجه واقع شد. از آن زمان و به خصوص از دهه آخر قرن بیستم، استفاده از گروه های کاری در سازمان ها گسترش پیدا کرده است (Cantu, 2007).

گروه هسته اولیه ای است که مدیران مبتنی بر آنها، فعالیت های کارکنان را در جهت اجرای اهداف سازمان شکل میدهند. گروه ها می توانند اثرات اساسی بر نگرش و رفتار اعضای خودشان در محیط کار داشته باشند. به طور ایده آل این نفوذ می تواند برای سازمان و اعضای گروه سودمند باشد و نیز به عملکرد کاری و رضایت شغلی افراد کمک نماید (نصر اصفهانی، ۱۳۸۰، ۱۴۶).

تحقیقات متعددی نشان داده است، گروه‌ها می‌توانند به نتایجی بیش از کار تک تک افراد دست پیدا کنند، زیرا گروه‌ها دارای گستره وسیعی از مهارت‌ها برای حل مسأله می‌باشند و می‌توانند تصمیمات کیفی‌تری نسبت به افراد اتخاذ کنند (Cantu, 2007). گروه نیز همچون دیگر مفهوم‌ها رفتار تعدد تعریف است. طبق تعریف آلدرفر، گازو و هکمن، یک گروه از افراد تشکیل شده که خودشان و دیگران آنها را یک نهاد اجتماعی می‌دانند و به دلیل وظایفی که به عنوان اعضای گروه انجام می‌دهند، به یکدیگر وابسته اند و در یک یا چند سیستم اجتماعی دیگر وظایفی را انجام می‌دهند که بر دیگران اعم از مشتریان و یا همکاران تأثیر گذار است (Guzzo & Dickson, 1996, 307-338). در تعریفی دیگر آمده است: گروه از مجموعه‌ای از دو یا چند نفر که به طور مرتب با هم برای کسب یک یا چند هدف مشترک کار می‌کنند تشکیل شده است. در یک گروه، اعضای خود را در کسب هدف‌های مشترک وابسته به یکدیگر می‌دانند و به طور مرتب با یکدیگر برای پیگیری آن هدف‌ها در طول مدت زمان معین رابطه برقرار می‌کنند (رضائیان، ۱۳۷۹، ۱۳۷۹).

دو تن دیگر از محققان خصوصیات اصلی گروه‌های مؤثر را ترکیب ظاهری نیروهای مخالف دانسته‌اند. همچنین بیان کرده‌اند که اثربخشی گروه‌ها باید به وسیله خود گروه‌ها ارزیابی شود (Scott & Pollok, 2006, 601-607) ابزری و همکاران، ۱۳۸۹). الگوهای متعددی به منظور اثربخشی گروهی ارائه شده است. از دیدگاه ادگار شاین عوامل متعددی برای اثربخشی گروهی ذکر می‌شود که از جمله آنها می‌توان به مواردی چون اهداف، مشارکت، احساسات و عواطف، تصمیمات، اعتماد، شناسایی مشکلات گروه و خلاقیت و رشد اشاره نمود. (Schein, 1988, 57-58).

۲. روش شناسی پژوهش

روش مورد استفاده در این پژوهش کیفی - کمی می‌باشد. در این مطالعه و بر اساس روش کیفی تحقیق و با مطالعه کتابخانه‌ای آثار شهید مطهری، شاخص‌های اثربخشی گروهی استخراج و به شرح زیر احصا شده است:

- اهتمام به امور دیگران (مطهری، حکمت‌ها و اندرزها، ۱۳۷۳، ۲۲۸)
- درک زیباییهای معنوی و تلطیف احساسات (مطهری، ده گفتار، ۱۳۷۱، ۶۱)
- اعتماد (مطهری، حکمت‌ها و اندرزها، ۱۳۷۳، ۱۵۵)
- قدرت یادگیری و رشد (مطهری، ده گفتار، ۱۳۷۱، ۴۵)

همچنین برای سنجش شاخص‌ها نیاز به زیر شاخص‌ها (شاخصهای فرعی) بوده که بر اساس مطالعه کتب شهید مطهری و مبتنی بر نظر خبرگان بدست آمده است. این زیر شاخص‌ها در جدول شماره ۱ قابل مشاهده می‌باشد.

جدول ۱. شاخص ها و زیر شاخص های پژوهش

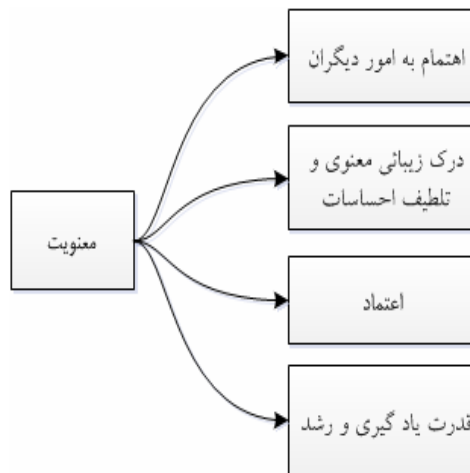
شاخص	زیر شاخص (شاخصهای فرعی)
معنویت	اهمیت اعتقادات معنوی در زندگی ✓
	فعالیت های معنوی ✓
	نیازهای معنوی ✓
اهتمام به امور دیگران	همدلی ✓
	روحیه مشارکت ✓
	مسئولیت پذیری اجتماعی ✓
	انسان دوستی ✓
درک زیباییهای معنوی و تلطیف احساسات	انجام فعالیت های هنری ✓
	علاقه به آثار هنری ✓
	توجه به جاذبه های طبیعی ✓
اعتماد	اعتماد به نفس ✓
	اعتماد به نزدیکان و خویشاوندان ✓
	اعتماد در تعاملات اجتماعی ✓
	اعتماد به نهاد ها و ارگان های اجتماعی ✓
قدرت یادگیری و رشد	حساسیت داشتن نسبت به مسائل ✓
	اندیشیدن به تصاویر ذهنی و بهسازی دائم آن ✓
	ربط دیدگاه ها، فکر ها و تجربیات حاصل از منابع گوناگون به یکدیگر ✓
	صرف سال های زیادی برای کسب دانش و تسلط بر موضوع مورد علاقه ✓
	تمایل به تبادل افکار با همکاران خود ✓

پس از آن و با هدف بررسی رابطه بین معنویت و این چهار شاخص اصلی، فرضیات زیر ارائه و برای آزمون این فرضیات از روش کمی پیمایشی استفاده شده است. لذا بنابر مطالعه آثار شهید مطهری و با بهره گیری از زیر شاخص های مندرج در جدول شماره ۱ ، پرسشنامه مربوطه تهیه و برای بررسی پایائی در پیش آزمون تعداد ۳۰ پرسشنامه توزیع و نتیجه حاصل از محاسبه ضریب آلفای کرونباخ (۰,۷۰۲) نشان دهنده انسجام درونی مناسب پرسشنامه و پایائی آن می باشد.

- فرضیه اول: بین معنویت و اهتمام به امور دیگران همبستگی وجود دارد.
- فرضیه دوم: بین معنویت و درک زیبایی معنوی و تلطیف احساسات همبستگی وجود دارد.
- فرضیه سوم: بین معنویت و اعتماد همبستگی وجود دارد.
- فرضیه چهارم: بین معنویت و قدرت یاد گیری و رشد همبستگی وجود دارد.
- فرضیه پنجم: معنویت بر اهتمام به امور دیگران تاثیر مستقیم دارد.
- فرضیه ششم: معنویت بر درک زیبایی معنوی و تلطیف احساسات تاثیر مستقیم دارد.
- فرضیه هفتم: معنویت بر اعتماد تاثیر مستقیم دارد.
- فرضیه هشتم: معنویت بر قدرت یاد گیری و رشد تاثیر مستقیم دارد.

بر اساس فرضیات تحقیق مدل مفهومی مورد مطالعه به صورت شکل ۱ قابل ترسیم است.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

سپس تعداد ۱۱۰ پرسشنامه تکمیل شده از کارشناسان ارگان های دولتی (که تعداد آن بیش از حداقل مورد نیاز طبق جدول مورگان می باشد) جمع آوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و برای آزمون فرضیه های آماری از ضرایب همبستگی پیرسون و اسپیرمن و محاسبه رگرسیون استفاده میگردد.

همچنین ویژگیهای جمعیت شناختی نمونه آماری را نیز می توان در جداول شماره ۲ و ۳ مشاهده نمود.

جدول (۲) ویژگی های سطح تحصیلی نمونه آماری

مقطع تحصیلی	فراوانی	درصد
کاردانی	۲۸	۲۵,۵
کارشناسی	۵۳	۴۸,۱
کارشناسی ارشد و بالاتر	۲۸	۲۵,۵
داده بدون مقدار	۱	۰,۹
مجموع کل	۱۱۰	۱۰۰

جدول (۳) ویژگی های جنسیتی نمونه آماری

جنسیت	فراوانی	درصد
زن	۲۸	۲۵,۵
مرد	۸۲	۷۴,۵
کل	۱۱۰	۱۰۰

۳. تجزیه و تحلیل نتایج

نتیجه آزمونهای صورت گرفته به صورت زیر بدست آمده است.

نتیجه آزمون فرضیه اول: این فرضیه با مقدار ضریب پیرسون برابر با ۰,۴۱۷ در سطح اطمینان کمتر از ۰,۰۱ معنی دار است. همچنین این فرضیه با مقدار ضریب اسپیرمن ۰,۴۵۳ در سطح اطمینان کمتر از ۰,۰۱ معنی دار است. این نتایج در جدول شماره ۴ دیده میشوند.

جدول (۴) نتایج آزمون فرضیه اول

<i>P-Value</i>	مقدار ضریب همبستگی اسپیرمن	<i>P-Value</i>	مقدار ضریب همبستگی پیرسون
<0.01	0.453	<0.01	0.417

این نتیجه نشان میدهد که همبستگی قوی بین معنویت و اهتمام به امور دیگران وجود دارد.

نتیجه آزمون فرضیه دوم: این فرضیه با مقدار ضریب پیرسون برابر با ۰,۵۱۳ در سطح اطمینان کمتر از ۰,۰۱ معنی دار است. همچنین این فرضیه با مقدار ضریب اسپیرمن ۰,۵۶۷ در سطح اطمینان کمتر از ۰,۰۱ معنی دار است. نتایج این آزمون فرض در جدول شماره ۵ مشاهده میشود.

جدول (۵) نتایج آزمون فرضیه دوم

<i>P-Value</i>	مقدار ضریب همبستگی اسپیرمن	<i>P-Value</i>	مقدار ضریب همبستگی پیرسون
<0.01	0.567	<0.01	0.513

این نتیجه نشان میدهد که همبستگی قوی بین معنویت و درک زیبایی های معنوی و تلطیف احساسات وجود دارد.

نتیجه آزمون فرضیه سوم: این فرضیه با مقدار ضریب پیرسون برابر با ۰,۲۴۵ در سطح اطمینان کمتر از ۰,۰۱ معنی دار است. همچنین این فرضیه با مقدار ضریب اسپیرمن ۰,۲۸۴ در سطح اطمینان کمتر از ۰,۰۱ معنی دار است. نتایج این آزمون فرض در جدول شماره ۶ مشاهده میشود.

جدول (۶) نتایج آزمون فرضیه سوم

<i>P-Value</i>	مقدار ضریب همبستگی اسپیرمن	<i>P-Value</i>	مقدار ضریب همبستگی پیرسون
<0.01	0.284	<0.01	0.245

این نتیجه نشان میدهد که همبستگی قوی بین معنویت و اعتماد وجود دارد.

نتیجه آزمون فرضیه چهارم: این فرضیه با مقدار ضریب پیرسون برابر با ۰,۳۷۷ در سطح اطمینان کمتر از ۰,۰۱ معنی دار است. همچنین این فرضیه با مقدار ضریب اسپیرمن ۰,۴۴۲ در سطح اطمینان کمتر از ۰,۰۱ معنی دار است. نتایج این آزمون فرض در جدول شماره ۷ مشاهده میشود.

جدول (۷) نتایج آزمون فرضیه چهارم

<i>P-Value</i>	مقدار ضریب همبستگی اسپیرمن	<i>P-Value</i>	مقدار ضریب همبستگی پیرسون
<0.01	0.442	<0.01	0.377

این نتیجه نشان میدهد که همبستگی قوی بین معنویت و قدرت یادگیری و رشد وجود دارد. همانگونه که از جداول مطرح شده قابل نتیجه گیری است، معنویت بیشترین همبستگی را با شاخص درک زیبایی معنوی و تلافی احساسات دارد.

در جدول شماره ۸ خلاصه مدل رگرسیونی قابل مشاهده است. مقدار R در این جدول نشان میدهد که همبستگی چند گانه بین متغیر مستقل و دیگر متغیرها تا حدودی قابل قبول است. همچنین مقدار R Square و مقدار تعدیل شده آن که بیان کننده میزان تبیین واریانس هر متغیر توسط متغیر مستقل است نیز در جدول آورده شده است.

جدول (۸) خلاصه آماره های برازش مدل

متغیر مستقل	متغیر وابسته	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
معنویت	اهتمام به امور دیگران	.417	.174	.166	.75184
معنویت	درک زیباییهای معنوی	.513	.263	.257	.62178
معنویت	اعتماد	.245	.060	.051	.72398
معنویت	قدرت یادگیری و رشد	.377	.142	.135	.60082

در جداول شماره های ۹، ۱۰، ۱۱ و ۱۲ نتایج آزمون ANOVA مشاهده میشود. مقادیر F موجود در این جداول نشان میدهد که مدل رگرسیونی ساخته شده مدل مناسبی میباشد.

جدول (۹) ANOVA آزمون فرض پنجم

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	12.851	1	12.851	22.734	.000
Residual	61.049	108	.565		
Total	73.900	109			

جدول (۱۰) ANOVA آزمون فرض ششم

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	14.937	1	14.937	38.634	.000
Residual	41.754	108	.387		
Total	56.691	109			

جدول (۱۱) ANOVA آزمون فرض هفتم

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	3.611	1	3.611	6.889	.010
Residual	56.607	108	.524		
Total	60.218	109			

جدول (۱۲) ANOVA آزمون فرض هشتم

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	6.478	1	6.478	17.945	.000
Residual	38.986	108	.361		
Total	45.464	109			

در جداول شماره های ۱۳، ۱۴، ۱۵ و ۱۶ نیز جدول ضرایب برای هر آزمون دیده میشود.

جدول (۱۳) Coefficient آزمون فرض پنجم

	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	2.389	.366		6.527	.000
معنویت	.452	.095	.417	4.768	.000

جدول (۱۴) Coefficient آزمون فرض ششم

	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	2.264	.303		7.481	.000
معنویت	.488	.078	.513	6.216	.000

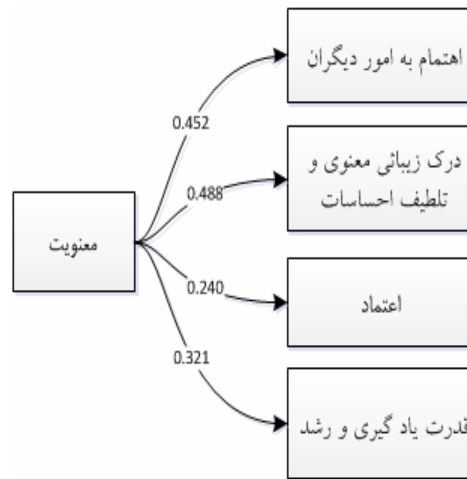
جدول (۱۵) Coefficient آزمون فرض هفتم

	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	3.220	.352		9.137	.000
معنویت	.240	.091	.245	2.625	.010

جدول (۱۶) Coefficient آزمون فرض هشتم

	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	2.667	.292		9.118	.000
معنویت	.321	.076	.377	4.236	.000

بر اساس این جداول و با توجه به میزان t و مقدار p-value میتوان گفت که تاثیر معنویت بر هر چهار متغیر مورد تایید قرار گرفته است و به بیان دیگر فرض پنجم، ششم، هفتم و هشتم نیز مورد پذیرش است. بر این اساس میتوان مدل زیر را به عنوان مدل نهائی این پژوهش پیشنهاد نمود که ضرایب رگرسیونی مندرج در شکل که نشان دهنده شدت تأثیر متغیر مستقل معنویت بر متغیرهای چهارگانه وابسته می باشند، تاثیر بیشتر معنویت بر درک زیباییهای معنوی و تلطیف احساسات را دلالت می نمایند. (شکل شماره ۲).

شکل (۲) مدل نهائی پژوهش

در مجموع این مباحث میتوان اینگونه اظهار نظر کرد که معنویت بر شاخص های اثر بخشی گروهی در نمونه مورد مطالعه موثر است و همبستگی قوی ای بین این عوامل وجود دارد. شاید این همبستگی قوی ناشی از فرهنگ غالب اجتماعی حاکم بر جامعه ایران باشد. یقیناً این فرهنگ که متأثر از اندیشه اسلامی و مبتنی بر آموزه های اهل بیت (ع) میباشد تأثیر بسزایی بر نتایج این پژوهش بجا گذارده است.

نتیجه گیری

در این مطالعه بر پایه افکار شهید مطهری اقدام به ارائه مدلی در رابطه با تأثیرات معنویت بر شاخص های اثربخشی گروهی شده است. این پژوهش با استفاده از روش کیفی- کمی پیاده سازی شده، و بر پایه استفاده از روش مطالعه کتابخانه ای عوامل متأثر از معنویت استخراج شدند. نتایج حاکی از این بود که معنویت بر چهار عامل اساسی از شاخص های اثر بخشی گروهی تأثیر گذار است. این عوامل عبارتند از: اهتمام به امور دیگران، درک زیبایی های معنوی و تلطیف احساسات، اعتماد، قدرت یادگیری و رشد. در گام بعدی این مدل به صورت کمی و با استفاده از تحلیل میدانی در بین کارشناسان ادارات دولتی در استان مازندران مورد آزمون قرار گرفت. سپس با استفاده از محاسبه ضرایب همبستگی پیرسون و اسپیرمن به بررسی همبستگی بین معنویت و شاخص های چهارگانه اقدام شد که این همبستگی مورد تایید قرار گرفت و نتایج حاکی از وجود بیشترین همبستگی بین معنویت با درک زیبایی های معنوی و تلطیف احساسات می باشد.

همچنین با استفاده از روش رگرسیون مدل سازی نهائی پژوهش پیاده سازی شد که نشان از تأثیر گذاری معنویت بر چهار شاخص ذکر شده دارد و این در حالی است که متغیر مستقل معنویت دارای بیشترین شدت تأثیر بر متغیر وابسته درک زیبایی های معنوی و تلطیف احساسات می باشد.

منابع

- ابزری مهدی، اعتباریان اکبر، خانی اعظم (۱۳۸۹)، تأثیر هوش فرهنگی بر اثربخشی گروهی، پژوهش نامه مدیریت تحول، سال دوم، شماره ۴
- تولستوی لئون، (۱۳۸۸)، محمد رسول الله، ترجمه عطا ابراهیمی راد، تهران، نشر ثالث، چاپ دوم.
- سید قطب، (۱۳۵۱)، ادعاینامه ای علیه تمدن غرب، ترجمه سید علی خامنه ای و سید هادی خامنه ای، مشهد، انتشارات طوس، چاپ دوم
- رضائیان، علی، (۱۳۷۹)، مدیریت رفتار سازمانی، چاپ اول، انتشارات سمت.
- شریعتی علی، (۱۳۸۶)، تاریخ تمدن (۱)، تهران، انتشارات قلم، چاپ هشتم.
- شریعتی، علی، (۱۳۸۶)، تاریخ تمدن (۲)، تهران، انتشارات قلم، چاپ هشتم.
- شریعتی، علی، (۱۳۸۵)، خود سازی انقلابی، تهران، انتشارات الهام، چاپ نهم.
- صدر، سید موسی، (۱۳۸۴)، ادیان در خدمت انسان، تهران، موسسه فرهنگی تحقیقاتی امام موسی صدر، چاپ اول.
- مطهری، مرتضی، (۱۳۷۱)، ده گفتار، تهران، انتشارات صدرا، چاپ هفتم.
- مطهری، مرتضی، (۱۳۷۲)، جهان بینی توحیدی، تهران، انتشارات صدرا، چاپ ششم.
- مطهری، مرتضی، (۱۳۷۳)، انسان در قرآن، تهران، انتشارات صدرا، چاپ هشتم.
- مطهری، مرتضی، (۱۳۷۳)، حکمتها و اندرزها، تهران، انتشارات صدرا، چاپ سوم.
- مطهری، مرتضی (۱۳۷۵)، انسان و سرنوشت، تهران، انتشارات صدرا.
- معین، محمد (۱۳۷۲)، فرهنگ فارسی، تهران، انتشارات امیر کبیر، چاپ بیست و یکم
- مقیمی، سید محمد، رهبر، امیرحسین و اسلامی، حسن (۱۳۸۶)، معنویت سازمانی و تأثیر آن در خلاقیت کارکنان، فصلنامه ی اخلاق در علوم و فناوری، سال دوم، شماره های ۳ و ۴، ۸۶-۸۹، صفحه ۸۹-۹۸
- نصر اصفهانی، احمد رضا، (۱۳۸۰)، مدیریت رفتار گروهی، ویرایش دوم، اصفهان، جهاد دانشگاهی
- Cantu C. (2007), Evaluating team effectiveness: examination of the team assessment tool. Dissertation Prepared for the Degree of PhD. University of North Texas.*
- Cavanagh G (1999) Spirituality for managers: context & critique. Journal of organizational change management 12(3): 186-199*
- Conlin, M. (1999), Religion in the Workplace: The Growing Presence of Spirituality in the Workplace, Business Week (Nov. 1), 151-158.*

- Gerald F. Canvash U, Mark R. Bandsuch, (2002), *Virtue as a bench mark for spirituality in business*, *Journal of Business Ethics*, vol38, 109-117
- Guillory W, Cash K, Gray G, (2000), *A framework for accommodating religion & spirituality in the workplace*, *Academy of the management executive*, 14(3), 124-134
- Guzzo R and Dickson M, *Teams in organizations: recent research on performance and effectiveness*, Psychology Department, University of Maryland, College Park, 1996, 307-338.
- Harman W, Hormann J, (1990), *Creative work: The constructive Role of business in a transforming society*, Knowledge Systems, Inc, Indianapolis, IN.
- Neck C, Milliman J, (1994), *Thought self-leadership: finding spiritual fulfillment in organizational life*, *Journal of managerial psychology* 9(6), 9-16.
- Porter, S.S., Kraft, F.B. & Claycomb, C. (2003), *The practice of a wellness lifestyle in a selling environment: A conceptual exploration*, *Journal of Personal Selling & Sales Management*, 23(3), 191-204
- Schein E. (1988) *Rating of group effectiveness: its role in organizational development. process consultation*, Addison-Wesley Publishing, Vol1, 57-58.
- Scott E, and Pollok M. (2006), *Effectiveness of self-selected teams: a systems development project experience*, Informing Science Institute, 3: